

Springzaad excursie Kortrijk

zaterdag 19 september 2015

1. De Warande

Toegelicht door Els Huigens en Jean-françois Van den Abeele (Fris in het landschap) die – samen met Studio Basta – de herinrichting ontwierpen en opvolgen. Er was aandacht voor participatie met lokale organisaties en ook met buurtbewoners, onder meer een terreinwandeling. Volgend jaar wordt die definitief opgeleverd, dat is 3 jaar na de werken. Beheerd door vzw De Warande maar Fris stuurt nog bij naar beheer en gebruik. Begeleiding is vooral ook nodig naar plantenkennis van de beheerder. **TIP:** vaak maakt het een groot verschil om nog enkele jaren 2x/jaar advies op terrein samen met de mensen die beheren in te bouwen in het project.

Speeldomein met jeugdverblijven, ca. 7 ha groot. Er is onder meer een speelbos, kampeerweide met vuurplaats, centraal betonpleintje (met voetbalgoals en betonnen zittreden), plukboomgaard en bessenstruikenzone, samentuin, barbecueplaats, hondenloopweide (met speelnatuur en –toestellen, zoek de laatste hond in het echte bos ☺) en speelnatuurzones.

Bijzonderheden

- Draggers van het gebied: doorgaand fietspad naar centrum Kortrijk – en in de andere richting naar de Heulebeek in Moorsele maar de verbinding is nog niet gemaakt – en de bestaande beek die door de herinrichting zichtbaarder, lossier en speelser is gemaakt
- Grote speeldruk: doorheen het jaar maar ook de volledige zomervakantie druk bespeeld, moeilijk om de beplanting en ingezaaide bloemenmengsels te laten uitgroeien. **TIP:** zet meteen bij zaaien/planten al degelijke afscherming tot de planten groot genoeg zijn.
- Inclusie: naast De Warande liggen instellingen voor mensen met beperkingen, zij passeren ook dagelijks doorheen het domein om naar hun werkplaats te stappen. Bij de herinrichting werd aan dit aspect ruim aandacht besteed.

Speelnatuurzone voor kleine kinderen (-7j.)

- was oorspronkelijk vlak speeltuintje naast de gebouwen
- reliëf ingebracht: speelheuveltjes met gras en zandzones
- luifels (in soort tentdoek) voor schaduw
- de uitbater voegt zelf speeltoestellen toe, die niet in het ontwerp voorzien zijn

Waterspeelplekken

- de vroegere betonnen zwem/ploeterbaden zijn hergebruikt als 1) vijver voor waterzuivering (met waterplanten) en 2) zandbak
- vijvertje met trekvlot om over te steken (maar staat nu droog, wellicht pompen)

Speelnatuurzone voor oudere kinderen

- speelheuvels ingezaaid met bloemenmengsels
- ingreep hier ook vooral inbrengen van reliëf
- enkele speeltoestellen bleven behouden
- kabelbaan: was eerst onveilig want te kort en te steil. **TIP:** best min. 25m lang en mag bijna vlak staan
- appreciatie door jeugdverenigingen, leuk voor spel in verschillende 'kampen' (op meerdere heuveltoppen en kommen)
- achteraan het park, bij de barbecuezone, is nog een ruim weiland ingezaaid met wilde bloemen, wordt 2x/jaar gemaaid en maaisel afgevoerd

Samentuin De Groenter

- Brede Schoolproject i.s.m. Stad Kortrijk, De Warande, De Branding, De Watermolen, Speelplein De Wasper en een Holistische School.

2. Leieboorden

Toelichting door Bieke Vertriest (Jeugddienst Stad Kortrijk) en Koen De Maertelaere (Kinderspel) maar eerst fietst burgemeester Vincent Van Quickenborne ons voorbij en zwaait: "*Ha, de mannen van Springzaad!*".

Het park De Leieboorden werd een 10-tal jaar geleden aangelegd op Buda-eiland langs de Leie. Intussen is de nieuwe fietsbrug er bij gekomen. De vraag naar speelelementen werd hier door de jeugddienst als volgt ingevuld:

- Speelpleintje dicht bij het water, zonder afsluiting. Hiervoor was advies van Kinderspel nuttig (o.a. argument dat als er een afsluiting bij het water staat, dat kinderen daar op zullen kruipen en zitten en er evt. langs de verkeerde kant af vallen; en de moeilijkheid waar de afsluiting dan zou moeten stoppen...). Het is nu een principe vanuit de stad om geen afsluitingen langs het water te plaatsen.
- Buda Beach: zomerstrand met een zandspeeltuig op 3m van het water en ervan afgescheiden door een 'groene muur' van siergras. Bij aanleg was dit open, en moest eerst wel afgesloten worden met draad, het gras moet ook onaangenaam aanvoelen zodat kinderen er niet in gaan lopen.

- Bespeelbare kunst aan de overkant van het water. TIP: maak niet de fout van de stad Mechelen waar men een werk expliciet als bespeelbare kunst benoemt en waar bovendien de valdemping niet in orde was en er meteen een drietal ongevallen (complexe breuken) zijn voorgevallen, en de stad de uitdaging uiteindelijk wegnam.
- Skate Bowl: met ruime aantrekkingskracht. Het grootste probleem blijkt tot hier toe alleen wat graffiti, en het bereid vinden van een gespecialiseerde firma om herstellingen en kuiswerken uit te voeren.

De Leieboorden aan de overkant van Buda-eiland – bij de Broeltorens – zijn nu nog vrij hoge kaaien, met autoverkeer en parking. Het plan is om hier een park te creëren, de parkings verdwijnen en er komen brede trapsgewijze boorden tot aan de Leie, cfr. Graslei in Gent. Ook hier de discussie rond veiligheid... De jeugddienst slaagt erin het schepencollege te overtuigen door degelijk onderbouwde argumentatie en door advies van Kinderspel. Zo leiden enkele klachten van burgers niet automatisch tot een verbod.
 Info plannen: <http://www.kortrijk.be/over-de-stad/stadsprojecten/actuele-projecten/verlaging-leieboorden>

3. Leilekkerland

Toelichting door Hans Garreyn, kernlid van deze buurttuin.

De tuin is opgericht vanuit de werkgroep Eetbaar Kortrijk, binnen Velt, in 2010. In 2011 organiseerde de werkgroep diverse activiteiten rond moestuinen in Kortrijk en merkte ze op dat de tip van het Buda-eiland er ongebruikt bij lag. Deze grond is 'gewonnen op het water' bij verlegging van de Leie en is eigendom van W&Z. Sinds 2012 sluit de werkgroep jaarlijks een contract af met W&Z voor het tijdelijk gebruik van deze restgrond, aan 70 euro dossierkosten per jaar. Het initiatief kreeg steun van Cera en de Lyons Club. Midden in de tuin is nog een wandel- en fietsbrug gepland.

Honderd jaar geleden was hier een kloostertuin. Een muur van het oude klooster – de oudste muur van Kortrijk – en het (nieuwere) klooster met nog enkele bewoners en een goed verzorgd stukje kloostertuin is nog aanwezig aansluitend bij de buurttuin.

De werkgroep is gestart met in de buurt een oproep voor volkstuintjes te flyer, waarbij ook engagement wordt gevraagd voor het gemeenschappelijke gedeelte. Lidmaatschap van Velt is niet vereist. Voornamelijk jonge gezinnen reageerden! Er zijn nu 34 tuintjes van 10 m³ in gebruik, aan 15 euro per jaar, en er is nu zelfs een wachtlijst. De kerngroep telt een 10-tal leden, en er zijn nog een 20-tal

occasionele vrijwillige helpers. Er zijn gratis tuintjes voor Habbekrats, de psychiatrische kliniek en een organisatie voor mensen met een beperking UBUNTU.

In het gemeenschappelijke tuingedeelte worden workshops gegeven rond ecologisch moestuinieren en permacultuur.

Een meevaller was de serre die de dienst Toerisme Kortrijk schonk (enkel transport- en montagekosten) na een eenmalig gebruik voor een beurs.

In de tuin gaan ook heel wat culturele activiteiten door, bv. onlangs Speakers Corner van kunstencentrum Buda, en een reeks dansvoorstellingen.

Nu een paadje van een grasmachine breed is gemaaid van de rand van de tuin langs de Leie tot aan de brug, wordt dit pad door voetgangers gebruikt. De rest van dit gedeelte is ingezaaid met wilde bloemen. Er komen ook vaak mensen picknicken of middagpauze nemen in de tuin.

Het is de bedoeling binnenkort ook het hele stuk grond tot aan de brug in gebruik te nemen voor de tuin, en de afdeling Palliatieve Zorgen van het aanpalende ziekenhuis gaat een rechtstreekse toegang tot de tuin voorzien.

Info: leilekkerland.org

4. Guerilla boomhut

Het verwilderd bosje op de hoek van Doornstraat en Trakelweg in Kortrijk wordt al jaren niet gebruikt, in afwachting van bebouwing voor appartementen. De 'stoere broers en lieve zusjes' bouwden er een professionele boomhut en namen zo dit bosje in gebruik. De boomhut in de vorm van een oude vlaskapel hangt op aan kabels aan een grote populier en zit dus niet vertimmerd aan de boom. In een andere boom zijn leuke schommels opgehangen met een autoband en een grote bal ingepakt in haakwerk van parakoorden.

Info en foto's: www.lzsb.be/#!/bmht/c7v en www.facebook.com/lievezusjesstoutebroers

5. Groen Lint Moorsele

Toelichting door Nikè Verfaillie (bureau Alert-Eco) die het ontwerp voor de hele zone ontwikkelde en aanleg en beheer opvolgde. De Heulebeek in Moorsele was jarenlang een stinkende beek die in de jaren '80 was weggestopt in dichtgeplant bosgoed. Tot in de overstromingszone van de beek werden verkavelingen bijgebouwd.

Nu is de hele zone langs de Heulebeek gevormd tot een meer open parkzone, geënt op het bestaande groen. Het ontwerp gaat vooral uit van het open maken van de beekvallei, het zichtbaar maken van de beek, extra reliëf inbrengen en behoud van bestaande groenelementen. Er is zeer veel aandacht voor verwevenheid – voor wandelaars en fietsers – met het dorpscentrum (kerk, school, rusthuis,...) en de aanpalende woonwijken. De hiërarchie van de padenstructuur komt tot uiting in de inrichting: functioneel fietspad in dubbele betonstrook, smallere paden daarrond en erop geënt, en verder heel wat smalle doorsteekjes naar de woonwijken. Het doorgaand fietspad zal in de toekomst doorgetrokken worden naar centrum Kortrijk, en ook in de andere richting zijn er mogelijkheden voor verder doortrekken (weiland).

Er zijn diverse elementen ingebracht, maar bewust geen expliciete speelelementen. De keuze is hier een 'park voor iedereen' en spelen moet kunnen doorheen het hele park. Kinderen maken hier zelf hun spel in de natuur. Elementen: poel, wadi, brugjes, vlonder, 'het

strandje' met een meander van de beek, de 'dikke wilg' als herkenningspunt, speelbosje 'het bos van Moorsele', petanquebaantje, visplekjes (geen houten steigers, enkel de oever op enkele plekken uitgegraven zodat het water bereikbaar is)...

De toegangen worden gemarkeerd door gekleurde betonblokken die ook als zit- en hangelement dienen, en tevens als waterkering. Het hele park is omzoomd door waterkering (houten keermuurtjes, betonblokken, aarden wal, ...) om te voorkomen dat de aanpalende woningen onderlopen bij overstromingen. De wadi is belangrijk voor waterinfiltratie, het voetbalveldje werd bol aangelegd voor afwatering en dat blijkt voldoende te zijn. Fiets- en wandelpaden volgens soms mee het walletje, wat voor kinderen een extra spelprikkel biedt (bult in het pad).

Uit belevingsonderzoek van Kind&Samenleving in Moorsele blijkt het Groen Lint door de kinderen van Moorsele goed gekend. Enkel kinderen met een grote tuin thuis blijken het minder te kennen. Kinderen blijken hier ook vanaf ca. 8 jaar al heel vaak zelfstandig te (mogen) spelen en bewegen in het dorp, langsheen het Groen Lint (is autovrij). Belangrijk daarbij is ook de herkenbaarheid van het betonfietspad, het is onmogelijk hier te verdwalen.

Tijdens ons bezoek zien we ook heel diverse gebruikers passeren: oudere mensen met rolstoelen, enkele kinderen die – zonder volwassenen erbij – met hun fietsen rondrijden, een papa die zijn zoontje leert fietsen, een snelle fietser op het doorgaand pad, enz.

Meer info: <http://alert-eco.be/groen-lint/#!/>

Een volgende Springzaad.be excursie wordt gepland in mei 2016 in Antwerpen, met focus op ontwerp, aanleg en beheer voor professionelen.